

Schaalvergroten, meer dan groter

Paul Galama

Schaalvergroting in de melkveehouderij zet door. Bij vergaande schaalvergroting zal het bedrijf indringend gaan wijzigingen. Belangrijke keuzes zijn dan bijvoorbeeld: wel of niet werken met vreemde arbeidskrachten, beweiden of summerfeeden en extra grond kopen of pachten.

Hoge financieringslasten

In dit voorbeeld houdt schaalvergroting in dat een bedrijf met 1,1 miljoen melkquotum uitbreidt met 300.000 quotum en 21 ha. Het quotum per ha blijft hierbij 14.000. De liquiditeit daalt fors door hoge financieringslasten voor quotumaankoop (€ 70.000), grondaankoop (€ 40.000), grotere (melk)stal (€ 11.000) en extra arbeid (€ 20.000). Rekening houdend met deze financieringslasten en alle veranderingen in opbrengsten en kosten daalt de liquiditeit met ruim € 90.000. De economische duurzaamheid verslechtert. De imagoscore daalt door

een meer industrieel karakter. Het imago verslechtert vooral als gekozen wordt voor summerfeeding in plaats van beweiding. Bovendien daalt de economische duurzaamheid verder, ondanks dat er rekening mee gehouden is dat koeien op stal 1000 kg melk per jaar meer gaan produceren. Het inkomen wordt alleen beter als het quotum afgelost is en de extra grond gepacht wordt in plaats van gekocht. De pacht prijs is ongeveer de helft (€ 600 per ha) van de financieringslasten van aankoop van grond.

Betere arbeidsefficiëntie

Door schaalvergroting zou mede door een grotere melkstal een hogere arbeidsefficiëntie bereikt kunnen worden. Stel dat 15 % verbetering mogelijk is, dan wordt ruim 1000 uur bespaard. Daardoor kan ruim € 17000 bespaard worden op vreemde arbeid. Dit is echter nog volstrekt onvoldoende om alle extra financieringslasten te compenseren. Als de veehouder 1000 uur per jaar minder zou gaan werken, verandert de werkweek van 75 naar 55 uur. De sociale duurzaamheid verbetert hierdoor sterk, maar de kosten voor vreemde arbeid nemen met € 15.000 toe.

Perspectief

Als alle kosten doorberekend worden zal voor veel bedrijven schaalvergroting niet leiden tot een economisch duurzamer bedrijf. Het kan pas interessant worden als het extra quotum volgemolken kan worden met de bestaande beschikbare arbeid of binnen de bestaande gebouwen. Bij noodzakelijke nieuwbouw zal kritisch gelet moeten worden op nieuwe goedkope innovatieve concepten. Als schaalvergroting zich zou beperken tot quotumuitbreiding (dus geen extra grond) zal het eerder economischer duurzamer kunnen worden. De score voor

imago en de ecologische duurzaamheid zal echter verslechteren, tenzij beweiding in stand blijft en mestafvoer de milieubelasting beperkt op dit bedrijf.

Gunstige veranderingen in quotum-, grond- en/of melkprijzen kunnen schaalvergroting voor meer bedrijven interessant maken.

Tabel 1 Effect van schaalvergroting (met invloedrijke factoren) voor situatie met 1,1 miljoen kg melk en 14.000 kg melk per ha op duurzaamheidsindicatoren (afwijking t.o.v. Basis)

	Basis	Schaalvergroting +300.00 kg melk	Invloedrijke factoren			
			Summer-feeding	Grond bijpachten, Quotum afgelost	Arbeids-efficiëntie 15%	Sociale werk-week (-1000u.)
Aantal koeien	129	+35	+18	+35	+35	+35
Oppervlakte (ha)	79	+21	+21	+21	+21	+21
Mestafvoer (m ³)	0	+0	+0	+0	+0	+0
Quotum (kg/ha)	14.000	+0	+0	+0	+0	+0
Liquiditeitsontwikkeling ¹ (€)	8.200	-92.000	-109.100	+8.700	-74.400	-107.000
Kritieke melkprijs ¹ (€/100 kg melk)	32,0	+6,6	-7,9	-0,6	+5,4	+7,7
Arbeidsbehoefte (uren)	6390	-1430	+1420	+1430	+250	+1430
Economische dzh² (%)	111	-19	-22	+2	-15	-22
Intern sociale dzh² (%)	72	+0	+0	+0	+0	+32
Indicatie imagoscore (%)	95	-4	-39	-4	-4	-4
Ecologische dzh² (%)	97	+0	-4	+0	+0	+0

Interessant als: Arbeid en of gebouwen over zijn Prijzen quotum of grond of melkprijs drastisch wijzigen

1) Basisfinanciering is € 1,- per kg melk, met 10 % aflossing en 5 % rente

2) Duurzaamheid

ACCOUNTSADVIES

Lubbert van Dellen,
senior agrarisch
bedrijfsadviseur
MAB

werken' betekent. Het rendement laat zich dan raden. Bovenstaande voorbeelden maken dit duidelijk. Schaalvergroting en samenwerken zijn allebei manieren om te profiteren van de schaalvoordelen van groter worden. Deze voordelen zijn niet te vinden als je gaat denken in termen van 'winnen/verliezen'. Ofwel door het probleem heen en weer te schuiven. Als adviseur moet je samen met de ondernemer denken in termen van 'winnen-winnen'. Dit betekent schaalvergroting combineren met samenwerking. Problemen in de akkerbouw en de melkveehouderij moet je echt beide oplossen door samen te werken. En niet door land aan elkaar te verhuren en dit samenwerking te noemen!

Schaalvergroting of samenwerken moet leiden tot slimmer werken, anders is het rendement niet groter dan dat van een arbeider!

Vaak loop ik er tegen aan dat schaalvergroting en samenwerken alleen maar 'meer

Als adviseur moet je samen met de ondernemer denken in termen van 'winnen-winnen'.

Dit betekent schaalvergroting combineren met samenwerking.